

פורום מנכ"לים לשעבר בשירות הציבורי - מפגש שלישי

בפורום חברים כ-30 מנכ"לים לשעבר וראשי מערכות, והוא עוסק במענה בשעת חירום וכן במיפוי של אתגרי המערכת הציבורית ושיקום ביום שאחרי. **הדיון במפגש זה התמקד בחברה הערבית בזמן מלחמת חרבות ברזל: הזדמנויות, אתגרים ופתרונות נדרשים ברמת המדיניות הציבורית.**

התלקחות ואלימות בציר היהודי-ערבי. יש להפעיל כמה כלים חשובים – הן בציר הסיוע למשטרת ישראל בזיהוי מודיעיני של אירועים שעלולים להתלקח, הן במיקוד בקמפוסים ועבודה מול סטודנטים. פיתוח של צירי הרגעה על בסיס מנהיגות מקומית, מוניציפלית, דתית וכו' והדהוד חזק ושיטתי של מסרי שותפות גורל ולכידות".

חשוב לחזק תוכניות חינוך **שמשתפות גם את סיפורי הכאב, הצער והאובדן של החברה הערבית במלחמה**. נדרש שיתוף בתקשורת של עדויות ושל תחושות בקרב החברה הערבית, לנוכח חוסר הביטחון האישי הכפול – חשדנות, אשמה ואלימות המופנית כלפיהם מתוך הציבור היהודי, נוסף לסכנות של המלחמה.

איימן סייף: "הקול של החברה הערבית לא נשמע בתקשורת. חייבים לתת במה ולעצור את התלקחות השיח הלעומתי".

נקודת הזמן הקריטית שאנחנו נמצאים בה כעת היא הזדמנות להציף למודעות **ולדון מחדש בחוק הלאום**, במטרה לתקנו לנוכח הערבות ההדדית שבאה לידי ביטוי במערך השירות והסיוע וכן בחשיפה לאיומים בעורף.

מרקם היחסים בין ערבים ליהודים בישראל

ישראל נמצאת בנקודה היסטורית חשובה במערכת היחסים הפנימית. חשוב לפעול להגברת התהודה של מסרים ואירועי סולידריות ועידוד נרטיב משותף, למניעת ההתלקחות של הזירה ושימור ההישגים עד כה.

המנכ"לים קראו להתבטאויות ולהדהוד **מסרים של סולידריות של המנהיגות בקרב היהודים והערבים** כאחד. חשוב להשמיע קולות מגוונים של מנהיגות מעולמות הדת, הממשל המקומי וארגונים אזרחיים בחברה הערבית והיהודית כדי לרתום למעורבות אישית בקהילות שונות.

איימן סייף: "צריך להשמיע את הקול של המנהיגים ומקבלי ההחלטות מהחברה הערבית, וגם של מנהיגים מהצד היהודי לשותפות גורל וסולידריות".

במקומות עם פוטנציאל התלקחות גבוה, שיש בהם ממשק מוגבר בין ערבים ליהודים, כגון בתי ספר, קמפוסים ואוניברסיטאות, נדרש לרכז ולקדם תוכניות לדיאלוג והתנדבות משותפת כפעולה מונעת נגד התלקחות ומתח.

תומר לוטן: "לצד נושאי ליבה בחברה הערבית, ובראשם חזרת התוכנית למאבק באלימות ובפשיעה, כעת המשימה העיקרית היא מניעת

תעסוקה וכלכלה

המלחמה מייצרת משבר בשוק העבודה הכללי, וביתר שאת בחברה הערבית. יש קבוצות שנפגעות במיוחד – עובדים ממזרח ירושלים שלא יכולים להגיע לעבודה, עובדי קבלן שמפוטרים ועוד. יש מתחים גוברים במקומות עבודה משותפים, ונדרש להעביר מסרים וכלים לשילוב ושיח במקומות העבודה ולייצר פתרונות לשימור הצלחות קיימות.

איימן סייף: "החברה הערבית היא הראשונה שיוצאת משוק העבודה בעיתות משבר והאחרונה לחזור. ראינו את זה בקורונה – העובדים הערבים הם גם האחרונים שחוזרים לשוק העבודה".

חשוב לתמוך בעסקים קטנים שמסתמכים על כוח אדם מהשטחים ולבחון אם ניתן לשלב עובדים מהחברה הערבית מישראל בעסקים אלו, כדי לדאוג להמשכיות תפקודית בהיעדר עובדים. בשוק התעסוקה יש מערכות ספציפיות – בדגש על מערכת הבריאות והחינוך – שמצריכות פתרונות ייחודיים. חשוב לשמר את הקיים ולפעול למניעת אפליה והתקלחות של חיכוכים. חשוב לייצר ערכות לשיח ולדיון ושיתופי פעולה.

נעמה שולץ: "חשוב לחזק את המסר שהערבים הם לא חלק ממערכת הבריאות, הם המערכת. חשוב לייצר סט כלים על איך לדבר על האירועים והמלחמה ולפרק את זה. חשוב לאפשר שיח, לא לטאטא מתחת לשטח, ולחזק את הנוכחות והתרומה של החברה הערבית במערכות הללו".

חיזוק כוח האדם ברשויות המקומיות

הרשויות המקומיות קרובות יותר לאזרח, והן שראות ושומעות אותו. לכן חשוב לחזק אותן, הן ביכולת למנוע התלקחות של חיכוכים והן ביצירת מענים מותאמים וקשר עם הממשלה המרכזית.

חלק גדול מהשינוי יכול להגיע מהרמה המקומית. חשוב לחזק את השלטון המקומי לצורך שימור של המרקם העדין בתוך הערים.

יש פעילות מבורכת של ועד ראשי הרשויות וועד ראשי הרשויות הערביות המבקשת להנכיח שיח חיובי של שותפות גורל ואבל משותף.

סיגל מורן: "המון עבודה משמעותית מאוד שעושים המנהיגים המקומיים, ראשי הרשויות למניעת הסלמה והגברת האמון. זו רמה עם יכולת השפעה גבוהה בשטח וחשוב לעודד השתתפות פוליטית וכן לייצר שיח ושיתופי פעולה בין הרשויות".

חשוב לחזק את היכולות ל**מיצוי משאבים בקרב הרשויות הערביות**. יש פער ב"שפות" – לא רק ברמה של עברית/ערבית אלא בעיקר בפער בין הממשלה לרשויות. נדרש לייצר מענים של איתור, גיוס ושימור עובדים מהחברה הערבית לשירות המדינה ולשקול לבנות תוכנית ייעודית לחברה הערבית לצמצום פערים.

נועז בר ניר: "פעמים רבות משרדי הממשלה נמצאים בסיטואציה שהפרה רוצה יותר להניק מאשר העגל רוצה לינוק. יש רשויות חלשות שלא יודעות להבין את השפה הממשלתית ולתקשר צרכים, ולכן גם לא מקבלות".

מיגון וביטחון אישי

הביטחון האישי בחברה הערבית נפגע הן לאור היעדר פתרונות מיגון והן לאור התסיסה בציבור בין יהודים לערבים ובין קבוצות בתוך החברה הערבית עצמה.

לחברה הערבית **אין מספיק מיגון** (לא ממ"דים פרטיים ולא במרחב הציבורי). הדבר בולט במיוחד ביישובים הלא מוכרים, שבהם אין אזעקה וכיפת ברזל אינה מיירתת איומים. נדרש נוהל מהיר למיגון שטחים ציבוריים והתאמתם, בעיקר ביישובים ערביים בנגב ובצפון.

יש לבנות תשתית להתרעות ואזעקות שמשקפת את פרישת ההתיישבות של תושבים בפועל, ובכך למנוע פגיעה בנפש במקומות המוגדרים כיום שטחים פתוחים.

יש בעיית מוסר כפול בחלוקת נשקים מסכנת ברמה הביטחונית (עלייה בכמות הנשקים בישראל בכלל) ובשוויון מול אוכלוסיות לא יהודיות, שגם הן מרגישות לא מוגנות.

נעמה שולץ: "נדרשת אמירה ברורה מאוד לגבי חלוקת הנשקים. אנחנו לא יכולים שיהיה לנו מוסר כפול בעניין הזה. חלוקת הנשקים באופן שבו היא נעשית היא מסוכנת כשזה לחברה הערבית ומסוכנת כשזה לציבור היהודי."

לנוכח העלייה באירועי האלימות נגד הערבים אזרחי ישראל, וכן המתרחשות בין קבוצות בתוך החברה הערבית (נוצרים, מוסלמים, דרוזים), נדרש מענה ייחודי להתרעות ודיווחים על אירועי אלימות ותגבור של חטיבות המודיעין במשטרה על מנת לזהות ולסקל אירועי טרור ואלימות נגד החברה הערבית בישראל.

לקריאה נוספת | פורום מנכ"לים